

บทที่ 2

เอกสารและการศึกษาที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษา การจัดการโรงเรียนแกนนำเรียนร่วม ในอำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ผู้ศึกษาได้ศึกษาเอกสารและการศึกษาที่เกี่ยวข้องไว้ดังนี้

1. ความสำคัญและแนวคิดในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
2. ความหมายและประเภทของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
3. ปรัชญาและความหมายการจัดการเรียนร่วม
4. ลักษณะและรูปแบบของการเรียนร่วม
5. การจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท
6. การศึกษาที่เกี่ยวข้อง

ความสำคัญ และแนวคิดในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

เด็กที่มีความต้องการพิเศษหรือเด็กที่มีความบกพร่องเป็นทรัพยากรที่สำคัญส่วนหนึ่งของประเทศ ซึ่งจำเป็นต้องได้รับสิทธิพื้นฐานในการรับบริการทางการศึกษาจากรัฐ เด็กเหล่านี้มีความต้องการทางการศึกษาที่แตกต่างจากเด็กทั่วไป จึงควรได้รับความช่วยเหลือเพิ่มเติมกว่าเด็กปกติ เพื่อจะทำให้สามารถศึกษาเล่าเรียนและทำกิจกรรมร่วมกับเด็กปกติได้ และบรรลุตามศักยภาพได้อย่างสูงสุดหากเด็กเหล่านี้ไม่ได้รับความช่วยเหลือให้เหมาะสมตามความต้องการแล้ว ความบกพร่องต่าง ๆ จะเป็นอุปสรรคในการเรียนรู้ ทำให้ไม่สามารถศึกษาและทำกิจกรรมในสังคม นักการศึกษาหลายคนได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับแนวคิดในการจัดการศึกษาพิเศษไว้ดังนี้

คาร์ณี อุทัยรัตนกิจ (2538, หน้า 10) ได้สรุปว่า เด็กที่มีความต้องการพิเศษจะต้องได้รับบริการทางด้านการศึกษาตามสิทธิขั้นพื้นฐานทางด้านการศึกษา และควรเป็นการศึกษาที่ตอบสนองต่อสภาพความแตกต่างระหว่างบุคคล จัดการศึกษาให้ตรงตามความถนัดของแต่ละบุคคลให้ผู้เรียนมีความรู้สึกที่ดีต่อกระบวนการเรียนการสอน มีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ไม่เกิดความแตกแยกในสังคม ตั้งอยู่บนความเชื่อที่มีความชัดเจน แน่นถือ (Fundamental belief) ว่าเด็กที่มีความต้องการพิเศษมีศักยภาพที่จะพัฒนาตนเองและทำประโยชน์ต่อสังคมเช่นเดียวกับคนปกติ

ส่วน วารี ธีระจิตร (2541, หน้า 10) กล่าวถึงแนวคิดและหลักการจัดการศึกษาพิเศษว่า การจัดการศึกษาพิเศษโดยทั่วไปตั้งอยู่บนรากฐานของความเชื่อและหลักปรัชญา ดังต่อไปนี้คือ

1. ทุกคนมีโอกาสเท่าเทียมกันในการที่จะได้รับบริการทางการศึกษาไม่ว่าจะเป็นคนพิการหรือคนปกติ เมื่อรัฐจัดการศึกษาให้แก่เด็กปกติแล้วก็ควรจัดการศึกษาให้แก่เด็กพิเศษด้วย หากเด็กพิเศษไม่สามารถเรียนใน โปรแกรมการศึกษาที่รัฐจัดให้เด็กปกติได้ ก็เป็นหน้าที่ของรัฐที่จะจัดการศึกษาให้สนองต่อความต้องการของเด็กพิเศษ
2. เด็กพิเศษควรได้รับการศึกษาควบคู่ไปกับการบำบัด การฟื้นฟูสมรรถภาพทุกด้านโดยเร็วที่สุด
3. การจัดการศึกษาพิเศษควรคำนึงถึงการอยู่ร่วมสังคมกับคนปกติอย่างมีประสิทธิภาพ
4. การจัดการศึกษาพิเศษต้องปรับให้เหมาะสมกับสภาพความเสียเปรียบของเด็กพิเศษแต่ละประเภท โดยใช้แนวการศึกษาของเด็กปกติ
5. การศึกษาพิเศษ และการฟื้นฟูบำบัดทุกด้าน ควรจัดเป็น โปรแกรมให้เป็นรายบุคคล
6. การจัด โปรแกรมการสอนเด็กพิเศษ ควรเน้นที่ความสามารถของเด็ก และให้เด็กประสบความสำเร็จมากกว่าที่จะคำนึงถึงความบกพร่อง
7. การศึกษาพิเศษควรมุ่งให้เด็กมีความเข้าใจ ยอมรับตนเอง มีความเชื่อมั่น ช่วยตนเองได้ ตลอดจนมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม
8. การศึกษาพิเศษควรจัดทำอย่างต่อเนื่อง เริ่มตั้งแต่เกิดเรื่อยไปขาดตอนไม่ได้ และควรเน้นเรื่องอาชีพ

ขณะที่ ผดุง อารยะวิญญู (2542, หน้า 17) ได้แสดงทัศนะว่า เด็กที่มีความต้องการพิเศษควรมีสัทธิได้รับการศึกษาเช่นเดียวกับเด็กปกติ เมื่อรัฐจัดการศึกษาให้แก่เด็กปกติแล้วก็ควรจัดการศึกษาให้แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษด้วย การศึกษาที่จัดให้สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษจะต้องเหมาะสมกับความต้องการและความสามารถของเด็กเหล่านี้จึงจะสามารถทำให้เด็กได้รับประโยชน์เต็มที่จากการศึกษา

สำหรับ ศรีศักดิ์ ไทยอารี และคณะ (2543, หน้า 24 - 25) ได้กล่าวว่า ประเทศที่มีการตื่นตัวในเรื่องความเสมอภาค จะเป็นสังคมที่ระแวงระวังเกี่ยวกับเรื่องสิทธิเสรีภาพเป็นอย่างมาก และปฏิบัติให้เป็นไปตามหลักการ ซึ่งสอดคล้องกับปรัชญาสังคมประชาธิปไตย เมื่อแนวคิดเรื่องความเสมอภาค มีความสำคัญยิ่งแล้ว แนวความคิดเรื่องการให้เด็กทุกคนได้เข้าสู่สถานศึกษาที่จัดไว้โดยไม่แบ่งแยก เลือกรูปแบบ จึงนับได้ว่าเป็นแนวคิดหรือแนวทางการปฏิบัติที่สำคัญยิ่งเช่นกัน เพราะการ ศึกษาปกติในระบบ โรงเรียนเพียงอย่างเดียวไม่สามารถตอบสนองต่อเป้าหมาย

ของกลุ่มผู้ด้อยโอกาส โดยเฉพาะคนพิการได้ และเป้าหมายหลักของการศึกษาทั่ว ๆ ไป ในระบบโรงเรียนปกติไม่สามารถให้บริการได้

ในปีเดียวกัน สิริมา หมอนใหม่ (2543, หน้า 3) กล่าวถึงการศึกษาพิเศษว่าเป็นการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เนื่องจากกระบวนการจัดบริการการศึกษาในรูปแบบปกติสำหรับเด็กทั่วไปไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้ จึงต้องมีกระบวนการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับสภาพของเด็กเหล่านี้

นอกจากนี้ เบญจา ชลธารันนธ์ (2544, หน้า 34) ได้กล่าวว่าคนที่มีความบกพร่องเป็นทรัพยากรบุคคลของสังคม หากได้รับการส่งเสริมอย่างถูกต้อง ย่อมมีความรู้ความสามารถ มีศักยภาพที่จะประกอบอาชีพ พึ่งพาตนเอง และดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข รวมทั้งการช่วยสร้างสรรค์สังคมได้เช่นเดียวกับคนทั่วไป การส่งเสริมพัฒนาบุคคลที่มีความบกพร่องให้เต็มศักยภาพ ต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การค้นพบความบกพร่อง การบำบัดรักษา การฟื้นฟูสมรรถภาพ การให้การศึกษา การพัฒนาทักษะสังคม การฟื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพ

ในขณะที่ ศิริยุภา พูลสุวรรณ (2545, หน้า 9) ให้แนวคิดเกี่ยวกับกับการจัดการศึกษาพิเศษว่าเป็นการศึกษาที่จัดให้แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษ (Children with special needs) ทางการศึกษาแตกต่างไปจากเด็กปกติ เนื่องจากมีความผิดปกติทางร่างกาย อารมณ์ พฤติกรรม หรือสติปัญญา ซึ่งต้องการดูแลเป็นพิเศษ เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้ที่เหมาะสมและได้รับประโยชน์จากการศึกษาอย่างเต็มที่ การจัดการศึกษาให้เด็กกลุ่มนี้จึงต้องดำเนินการสอนโดยครูที่ได้รับการฝึกฝนมาเป็นพิเศษ มีเทคนิควิธีการสอนที่แตกต่างไปจากเด็กปกติ

ทางด้าน สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา (2545, หน้า 4) กล่าวว่า การศึกษาพิเศษเป็นการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษทุกกลุ่มไม่ว่าความต้องการพิเศษนั้นจะเกิดขึ้นเนื่องจากเหตุบกพร่องทางร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ หรือความด้อยโอกาส รวมถึงเด็กที่มีความสามารถพิเศษ ซึ่งการจัดการศึกษาในรูปแบบปกติไม่สามารถช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้และพัฒนาเต็มตามศักยภาพได้จึงต้องจัดการศึกษาให้ในลักษณะพิเศษ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นทางการศึกษาที่แตกต่างกันของแต่ละบุคคล

ส่วน สมเกตุ อุทโยธา (2546, หน้า 1) ได้กล่าวถึงแนวคิดการจัดการศึกษาพิเศษว่า โดยเหตุที่เด็กที่มีความต้องการพิเศษมีความต้องการทางการศึกษา และความช่วยเหลือแตกต่างจากเด็กปกติ เนื่องจากสาเหตุความบกพร่องของร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา ซึ่งเด็กเหล่านี้ไม่อาจได้รับประโยชน์อย่างเต็มที่จากการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปกติทั่วไป ดังนั้นการจัดการศึกษาให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษจึงต้องจัดให้เหมาะสมกับความต้องการและความสามารถของเด็กที่มี

ความต้องการพิเศษแต่ละคน ทั้งนี้เพื่อเป็นการประกันโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานให้สามารถพัฒนาตามศักยภาพของเด็ก จนสามารถเรียนรู้ ช่วยเหลือตนเองและดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข

ขณะเดียวกัน วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์ (2547, หน้า 3 - 4) ได้สรุปแนวความคิดในการจัดการศึกษาพิเศษ และปรัชญาของการจัดการศึกษาพิเศษว่า ผู้ที่มีความบกพร่อง เป็นทรัพยากรบุคคลของสังคม หากได้รับการส่งเสริมอย่างถูกต้องย่อมมีความรู้ความสามารถ มีศักยภาพที่จะประกอบอาชีพพึ่งพาตนเอง และดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข รวมทั้งการช่วยสร้างสรรค์สังคมได้เช่นเดียวกับคนทั่วไป การส่งเสริมพัฒนาคนที่มีความบกพร่องให้เต็มศักยภาพต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การค้นพบความบกพร่อง การบำบัดรักษาการฟื้นฟูสมรรถภาพ การให้การศึกษา การพัฒนาทักษะสังคม การฟื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพการจัดการ การศึกษาเพื่อคนที่มีความบกพร่อง มุ่งเน้น การพัฒนาความสามารถให้เต็มศักยภาพของแต่ละบุคคลโดยการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม ตั้งแต่แรกเกิดหรือแรกพบความบกพร่อง ให้การศึกษอบรมให้รู้จักสิทธิ และหน้าที่ฐานะพลเมือง มีอาชีพมีงานทำ สามารถดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีเกียรติ มีศักดิ์ศรีเท่าเทียมกับคนอื่น ช่วยเหลือตนเอง และมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ

สำหรับ ศศิพินต์ สุขบุญพันธ์ (2548, หน้า 121) กล่าวถึงความสำคัญของการจัดการศึกษาพิเศษ ว่ามีรูปแบบที่เป็นกระบวนการ มีรูปแบบเฉพาะ ต่างจากการศึกษาปกติ ไม่ว่าจะเป็นวิธีการจัดการศึกษา การวัดและประเมินผล สื่อการสอนและเทคนิคการสอน เพื่อตอบสนองความต้องการของเด็กตามความแตกต่างระหว่างบุคคล เป็นการพัฒนาเด็กได้เต็มที่ เพราะเด็กไม่สามารถเรียนรู้ได้จากการจัดการศึกษาที่จัดให้ในรูปแบบปกติ การจัดการศึกษาพิเศษ ยังถือเป็นกระบวนการจัดกลาทางสังคม ที่ช่วยให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษ เรียนรู้ในการปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกับผู้อื่น รู้จักเรียนรู้มารยาทที่เหมาะสมในสังคมส่งผลให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษเหล่านี้ ได้มีโอกาสในการเรียนแบบ มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลรอบข้าง และส่งเสริมความเข้าใจในบุคคลและสภาพแวดล้อมของตนเอง

ทางด้าน วีระพงษ์ แสง-ชูโต (2550, หน้า 14) ได้สรุปว่า การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความบกพร่อง วางอยู่บนพื้นฐานของสิทธิที่จะมีโอกาสได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาค เท่าเทียมกับคนทั่วไป เน้นความเสมอภาคในด้านโอกาสที่จะได้รับการศึกษาอย่างมีคุณภาพ เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตในสังคมร่วมกับคนปกติได้

จากแนวคิดและความสำคัญของการจัดการศึกษาพิเศษดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า เด็กที่มีความต้องการพิเศษทุกคนมีสิทธิขั้นพื้นฐานที่จะได้รับบริการทางการศึกษาที่เหมาะสมกับระดับและประเภทของความแตกต่างไปในแต่ละบุคคล ที่สำคัญคือการจัดสถานการณ์ในการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ทุกคนได้รับประโยชน์เต็มที่ จนสามารถพัฒนาไปสู่ระดับสูงสุดแห่งศักยภาพของแต่ละคน

และควรมีการรวมพลังระหว่างหน่วยงานภาครัฐ เอกชน องค์กรชุมชน องค์กรผู้ที่มีความบกพร่อง และองค์กรที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดการประสานความร่วมมือ และสนับสนุนการดำเนินการ จัดการศึกษาเพื่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

ความหมายและประเภทของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

มีนักการศึกษาทางด้านการศึกษาพิเศษหลายท่านได้กล่าวถึงความหมายของเด็กที่มีความต้องการพิเศษหรือเด็กที่มีความบกพร่อง ไว้ดังนี้

ผดุง อารยะวิญญู (2542, หน้า 13) ให้ความหมายของเด็กพิเศษว่า หมายถึง เด็กที่มีความต้องการทางการศึกษาแตกต่างไปจากเด็กปกติ การให้การศึกษาสำหรับเด็กเหล่านี้จึงควรมี ลักษณะแตกต่างไปจากเด็กปกติในด้านเนื้อหา วิธีการ และการประเมินผล

ส่วน วารี ธีระจิตร (2541, หน้า 9) กล่าวว่าเด็กพิเศษ หมายถึง เด็กปกติที่มีลักษณะทางกายภาพหรือพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปจากสภาพปกติทางร่างกาย สติปัญญา อารมณ์หรือสังคม ซึ่งความเบี่ยงเบนนี้รุนแรงถึงขั้นกระทบกระเทือนต่อพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็ก

สำหรับ ศศิพินต์ สุขบุญพันธ์ (2548, หน้า 43) ให้ความหมายเด็กที่มีความต้องการพิเศษว่าหมายถึงเด็กที่มีความบกพร่องไม่ว่าจะเป็นด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคมและจิตใจจนขาดความสามารถในการเรียนและเด็กที่มีความสามารถพิเศษ โดยเด็กทั้งหมดนี้ต่างก็ต้องการการจัดการศึกษาที่พิเศษและมีรูปแบบเฉพาะต่างจากเด็กปกติทั่วไป

ขณะที่ Good (อ้างใน นิพนธ์ แก้วสุทธา, 2549, หน้า 7) ได้กล่าวว่า เด็กที่มีความต้องการพิเศษหมายถึง เด็กที่แตกต่างจากกลุ่มเด็กทั่วไปทางด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา หรือสังคม จนต้องมีการปรับเนื้อหา หลักการสอน วิธีสอน และผลที่คาดหวังเพื่อสนองต่อความต้องการของพวกเขาอย่างเหมาะสม

นอกจากนี้ Asman and Elkins. (อ้างใน นิพนธ์ แก้วสุทธา, 2549, หน้า 7) ให้ความหมายว่าเด็กที่มีความต้องการพิเศษ หมายถึง เด็กที่มีความต้องการทางการศึกษาเฉพาะตัวเอง ซึ่งจำเป็นต้องจัดการศึกษาให้ต่างไปจากเด็กปกติ ทางด้านเนื้อหา หลักสูตร กระบวนการที่ใช้ และการประเมินผล

ส่วนสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กระทรวงศึกษาธิการ (2551, หน้า 11) ได้สรุปว่า ผู้ที่มีความบกพร่อง คือ บุคคลซึ่งมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวัน หรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคม เนื่องจากมีความบกพร่องทางการเห็น การได้ยิน การเคลื่อนไหว การสื่อสาร จิตใจ อารมณ์ พฤติกรรม สติปัญญา การเรียนรู้ หรือความบกพร่องอื่นใดประกอบกับมีอุปสรรคในด้านต่าง ๆ และมีความต้องการจำเป็นพิเศษทางการศึกษา ที่จะต้องได้รับความช่วยเหลือด้านหนึ่ง

ด้านใดเพื่อให้สามารถปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือเข้าไป มีส่วนร่วมทางสังคมได้อย่าง
บุคคลทั่วไป ทั้งนี้ตามประเภทและหลักเกณฑ์ ที่กระทรวงศึกษาธิการประกาศกำหนด

สำหรับกระทรวงศึกษาธิการ (2552, หน้า 45) ได้กำหนดประเภทและหลักเกณฑ์ของ
คนพิการทางการศึกษา ไว้ดังต่อไปนี้

1. บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็น ได้แก่ บุคคลที่สูญเสียการเห็นตั้งแต่ระดับ
เล็กน้อยจนถึงตาบอดสนิท ซึ่งแบ่งเป็น 2 ประเภทดังนี้

1.1 คนตาบอด หมายถึง บุคคลที่สูญเสียการเห็นมาก จนต้องใช้สื่อสัมผัสและสื่อเสียง
หากตรวจวัดความชัดของสายตาดำมืดเมื่อแก้ไขแล้ว อยู่ในระดับ 6 ส่วน 60 (6/60) หรือ 20 ส่วน
200 (20/200) จนถึงไม่สามารถรับรู้เรื่องแสง

1.2 คนเห็นเลือนราง หมายถึง บุคคลที่สูญเสียการเห็น แต่ยังสามารถอ่านอักษร
ตัวพิมพ์ขยายใหญ่ด้วยอุปกรณ์เครื่องช่วยความพิการ หรือเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก
หากวัดความชัดเจนของสายตาดำมืดเมื่อแก้ไขแล้วอยู่ในระดับ 6 ส่วน 18 (6/18) หรือ 20 ส่วน 70
(20/70)

2. บุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ได้แก่ บุคคลที่สูญเสียการได้ยินตั้งแต่ระดับ
หูตึงน้อยจนถึงหูหนวก ซึ่งแบ่งเป็น 2 ประเภท ดังนี้

2.1 คนหูหนวก หมายถึง บุคคลที่สูญเสียการได้ยินมากจนไม่สามารถเข้าใจการพูด
ผ่านทาง การได้ยินไม่ว่าจะใส่หรือไม่ใส่เครื่องช่วยฟัง ซึ่งโดยทั่วไปหากตรวจการได้ยินจะมีการสูญเสียการได้ยิน 90 เดซิเบล ขึ้นไป

2.2 คนหูตึง หมายถึง บุคคลที่มีการได้ยินเหลืออยู่เพียงพอที่จะได้ยินการพูดผ่าน
ทางการได้ยิน โดยทั่วไปจะใส่เครื่องช่วยฟัง ซึ่งหากตรวจวัดการได้ยินจะมีการสูญเสียการได้ยิน
น้อยกว่า 90 เดซิเบล ลงมาถึง 26 เดซิเบล

3. บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ได้แก่ บุคคลที่มีความจำกัดอย่างชัดเจนใน
การปฏิบัติตน (Functioning) ในปัจจุบัน ซึ่งมีลักษณะเฉพาะ คือ ความสามารถทางสติปัญญาต่ำกว่า
เกณฑ์เฉลี่ยอย่างมีนัยสำคัญร่วมกับความจำกัดของทักษะการปรับตัวอีกอย่างน้อย 2 ทักษะจาก 10
ทักษะ ได้แก่ การสื่อความหมาย การดูแลตนเอง การดำรงชีวิตภายในบ้านทักษะทางสังคม/การมี
ปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การรู้จักใช้ทรัพยากรในชุมชน การรู้จักดูแลควบคุมตนเอง การนำ ความรู้มาใช้
ในชีวิตประจำวัน การทำงาน การใช้เวลาว่าง การรักษาสุขภาพอนามัยและความปลอดภัย ทั้งนี้ได้
แสดงอาการดังกล่าวก่อนอายุ 18 ปี

4. บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกาย หรือการเคลื่อนไหว หรือสุขภาพ ซึ่งแบ่งเป็น 2 ประเภท ดังนี้

4.1 บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกาย หรือการเคลื่อนไหว ได้แก่ บุคคลที่มีอวัยวะไม่สมบูรณ์หรือขาดหายไป กระดูกหรือกล้ามเนื้อผิดปกติ มีอุปสรรคในการเคลื่อนไหว ความบกพร่องดังกล่าวอาจเกิดจากโรคทางระบบประสาท โรคของระบบกล้ามเนื้อและกระดูก การไม่สมบูรณ์ประกอบ มาแต่กำเนิด อุบัติเหตุและโรคติดต่อ

4.2 บุคคลที่มีความบกพร่องทางสุขภาพ ได้แก่ บุคคลที่มีความเจ็บป่วยเรื้อรังหรือมีโรคประจำตัวซึ่งจำเป็นต้องได้รับการรักษาอย่างต่อเนื่อง และเป็นอุปสรรคต่อการศึกษา ซึ่งมีผลทำให้เกิดความจำเป็นต้องได้รับการศึกษาพิเศษ

5. บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ได้แก่ บุคคลที่มีความผิดปกติในการทำงานของสมองบางส่วนที่แสดงถึงความบกพร่องในกระบวนการเรียนรู้ที่อาจเกิดขึ้นเฉพาะความสามารถด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายด้าน คือ การอ่าน การเขียน การคิดคำนวณ ซึ่งไม่สามารถเรียนรู้ในด้านที่บกพร่องได้ ทั้งที่มีระดับสติปัญญาปกติ

6. บุคคลที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา ได้แก่ บุคคลที่มีความบกพร่องในการเปล่งเสียงพูด เช่น เสียงผิดปกติ อัตราความเร็วและจังหวะการพูดผิดปกติ หรือบุคคลที่มีความบกพร่อง ในเรื่องความเข้าใจหรือการใช้ภาษาพูด การเขียนหรือระบบสัญลักษณ์อื่นที่ใช้ในการติดต่อสื่อสาร ซึ่งอาจเกี่ยวกับรูปแบบ เนื้อหาและหน้าที่ของภาษา

7. บุคคลที่มีความบกพร่องทางพฤติกรรม หรืออารมณ์ ได้แก่ บุคคลที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปจากปกติเป็นอย่างมาก และปัญหาทางพฤติกรรมนั้นเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นผลจากความบกพร่องหรือความผิดปกติทางจิตใจหรือสมองในส่วนของ การรับรู้ อารมณ์หรือความคิด เช่น โรคจิตเภท โรคซึมเศร้า โรคสมองเสื่อม เป็นต้น

8. บุคคลออทิสติก ได้แก่ บุคคลที่มีความผิดปกติของระบบการทำงานของสมองบางส่วนซึ่งส่งผลต่อความบกพร่องทางพัฒนาการด้านภาษา ด้านสังคม และการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และมีข้อจำกัดด้านพฤติกรรม หรือมีความสนใจจำกัดเฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยความผิดปกตินั้นค้นพบได้ก่อนอายุ 30 เดือน

9. บุคคลพิการซ้อน ได้แก่ บุคคลที่มีสภาพความบกพร่องหรือความพิการมากกว่าหนึ่งประเภทในบุคคลเดียวกัน

สรุปว่าเด็กที่มีความต้องการพิเศษหรือผู้ที่มีความบกพร่อง หมายถึงเด็กที่ไม่สามารถดูแลตัวเองได้ทั้งหมดหรือบางส่วนที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตอย่างปกติสุข หรือการใช้ชีวิตในสังคม อันมีผลมาจากความบกพร่องทางร่างกาย สติปัญญาหรือจิตใจ ไม่ว่าจะเป็นอย่างใดตั้งแต่แรกเกิดหรือไม่ก็ตาม

ปรัชญาและความหมายการจัดการเรียนร่วม

เป็นที่ยอมรับกันว่าเด็กที่มีความต้องการพิเศษนั้นเป็นส่วนหนึ่งของสังคม มีสิทธิได้รับการศึกษาเช่นเดียวกับเด็กปกติ ดังนั้นจึงควรจัดการศึกษาให้แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษให้เหมาะสมกับความต้องการของเด็กเหล่านี้ เพื่อให้เด็กได้รับประโยชน์อย่างเต็มที่จากการศึกษา และสามารถอยู่ในสังคมร่วมกับเด็กปกติ ได้มีนักการศึกษาและหน่วยงานเกี่ยวกับการศึกษาพิเศษได้กล่าวถึงปรัชญาและความหมายของการจัดการเรียนร่วมไว้ดังนี้

ผดุง อารยะวิญญู (2542, หน้า 17) ได้กล่าวถึงปรัชญาของการเรียนร่วมว่าเด็กที่มีความต้องการพิเศษควรมีสิทธิได้รับการศึกษาเช่นเดียวกับเด็กปกติ เมื่อรัฐจัดการศึกษาให้แก่เด็กปกติแล้ว ก็ควรจัดการศึกษาให้แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษด้วย การจัดการศึกษาควรตั้งอยู่บนพื้นฐานดังต่อไปนี้คือ

1. เด็กแต่ละคนมีความแตกต่างกันทั้งในด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม
2. เด็กแต่ละคนมีพื้นฐานต่างกัน และแต่ละคนจะต้องเรียนรู้เพื่อปรับตัวเข้าหากัน และให้ทัน โลกที่กำลังเปลี่ยนแปลง
3. เด็กแต่ละคนย่อมมีความสามารถอยู่ในตัวมากบ้างน้อยบ้าง การศึกษาจะช่วยให้ความสามารถของเด็กปรากฏเด่นชัดขึ้น
4. ในสังคมมนุษย์นั้นย่อมมีทั้งคนปกติและคนที่มีความบกพร่อง ในเมื่อเราไม่สามารถแยกคนที่มีความบกพร่องออกจากสังคมของคนปกติได้ เราก็ไม่ควรแยกให้การศึกษาแก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษ

5. เนื่องจากเด็กเหล่านี้มีความต้องการและความสามารถทางการศึกษาที่แตกต่างกันไป จากเด็กปกติ ดังนั้นการให้การศึกษาควรมีรูปแบบ และวิธีการที่แตกต่างกับที่จัดให้เด็กปกติ

ส่วนคณะอนุกรรมการพิจารณาส่งเสริมการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมและการจัดการศึกษาพิเศษ โดยครอบครัวและชุมชน กระทรวงศึกษาธิการ (2547, หน้า 1) กล่าวถึงปรัชญาการจัดการเรียนร่วม ดังนี้

1. มนุษย์ทุกคนย่อมมีสิทธิเท่าเทียมกันในโอกาสทางการศึกษา ดังนั้นการจัดระบบการศึกษา จึงจัดบริการทางการศึกษาให้แก่มนุษย์ทุกคนโดยไม่แยกความบกพร่องหรือฐานะ เศรษฐกิจและสังคม จึงควรจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับความต้องการจำเป็นของแต่ละบุคคล

2. มนุษย์ทุกคนย่อมมีสิทธิเท่าเทียมกันในการอยู่ร่วมในสังคม ดังนั้นการจัดเตรียมความพร้อมก่อนวัยเรียนและวัยเรียน เพื่อให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษอยู่ร่วมกับเด็กปกติยอม ก่อให้เกิดคุณค่าและสร้างสรรค์สังคม เพราะเด็กเหล่านี้เติบโตเป็นผู้ใหญ่จะไม่เกิดการแบ่งแยก ความแตกต่างของมนุษย์ในสังคม

3. การเรียนการสอนในชั้นเรียนย่อมสนองตามความแตกต่างของแต่ละบุคคล ดังนั้น การจัดเด็กที่มีความต้องการพิเศษให้เข้าเรียนในชั้นเรียนร่วมจึงควรได้มีการปรับปรุงการเรียนการสอนให้เป็นการสอนเพื่อบุคคลทั่วไป เพื่อให้พัฒนาความพร้อมและความรู้ความสามารถของ ผู้เรียนทุกคนให้พัฒนาทุกด้านด้วยวิธีการและกิจกรรมที่เหมาะสมกับความสามารถของแต่ละบุคคล เพื่อให้เกิดศักยภาพที่จะดำรงชีพอยู่ในสังคมได้อย่างเหมาะสม

ความหมายของการเรียนร่วม

สำหรับการเรียนร่วม สำนักพัฒนานโยบายและวางแผนการจัดการศึกษา สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2541, หน้า 5) กล่าวถึงโรงเรียนแบบเรียนร่วมว่าเด็กทั้งหมด ควรเรียนด้วยกัน เท่าที่เป็นไปได้ โดยไม่คำนึงถึงอุปสรรคต่าง ๆ หรือความแตกต่างใด ๆ ที่อาจจะ มี โรงเรียนแบบเรียนร่วมต้องยอมรับและตอบสนองต่อความต้องการที่แตกต่างกันของนักเรียน ซึ่งครอบคลุมทั้งรูปแบบและระดับของการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน และประกันคุณภาพการศึกษาให้กับ นักเรียนทั้งหมด โดยผ่านการใช้หลักสูตร การจัดระเบียบทางการบริหาร ยุทธศาสตร์การสอน การใช้ทรัพยากร และความเป็น หุ่นส่วนกับชุมชนของโรงเรียนอย่างเหมาะสม

ส่วน เบญจา ชลธารันนท์ (2544, หน้า 1) ได้กล่าวว่า การเรียนร่วม คือการที่เด็กที่มีความ ต้องการพิเศษได้รับโอกาสที่เข้าเรียนร่วมกับเด็กปกติทั่วไป โดยได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือ จากบุคลากร ในโรงเรียน ทุกฝ่ายให้สามารถเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นทางร่างกาย อารมณ์ สังคม จิตใจ สติปัญญา และการเรียนรู้เพื่อ พัฒนาศักยภาพของเด็กสูงสุด

ขณะที่ สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ (2545, หน้า 10) กล่าวถึง การเรียนร่วมคือการที่ เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้เรียนใน โรงเรียนปกติใกล้บ้าน โดยไม่มีการแบ่งแยก ได้เรียนกับเพื่อน ในวัยเดียวกัน การช่วยเหลือสนับสนุนอื่น ๆ จะจัดอยู่ในสภาพแวดล้อมในห้องเรียนปกติ ทั้งนี้ โรงเรียนจะต้องปรับเปลี่ยนระบบให้มีความยืดหยุ่นและตอบสนองต่อความต้องการที่หลากหลาย

ของเด็กแต่ละคน และ “เด็กทุกคนมีฐานะ เป็นสมาชิกหนึ่งของโรงเรียน มีสิทธิ มีความเสมอภาค และเท่าเทียมกัน”

นอกจากนี้ สำนักพัฒนาการฝึกหัดครู (อ้างใน สมเกตู อุทโยธา, 2546, หน้า 5) ได้กล่าวถึงการเรียนร่วม (Inclusive Education) ว่าเป็นการจัดการศึกษาสำหรับทุกคน โดยรับเข้ามาเรียนร่วมกัน ตั้งแต่ที่เริ่มเข้ารับการศึกษาและจัดให้มีบริการพิเศษตามความต้องการของแต่ละบุคคล นั้นย่อมหาความหมายว่าเด็กที่มีความต้องการพิเศษมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามความต้องการพิเศษและตามศักยภาพของเด็กแต่ละคน โดยรัฐต้องจัดการศึกษาให้ตั้งแต่แรกเกิดหรือแรกพบความบกพร่อง โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย รวมทั้งจัดสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นๆ ทางการศึกษาให้

สำหรับ คณะอนุกรรมการพิจารณาส่งเสริมการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมและการจัดการศึกษาพิเศษ โดยครอบครัวและชุมชน กระทรวงศึกษาธิการ (2547, หน้า 4) กล่าวถึงการจัดการเรียนร่วมดังนี้

1. “Mainstreaming” หมายถึงการจัดให้เด็กเข้าไปเรียนใน โรงเรียนปกติในชั้นเรียนทุกประการ เด็กที่จะได้รับการทางการศึกษาทำนองเดียวกับเด็กนักเรียนคนอื่น ๆ ทุกประการ เด็กที่จะเข้าเรียนร่วมแบบนี้จะต้องเป็นเด็กที่มีความพิการไม่มากนัก มีระดับสติปัญญาและความพร้อมด้านการเรียน ตลอดจนวุฒิทางอารมณ์และสังคมสมวัย

2. “Integration” หมายถึงการเรียนร่วมซึ่งจัดให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษ ไปเรียนในชั้นเรียนปกติบางเวลาหรือบางวิชา และยังหมายรวมถึงการจัดชั้นเรียนเฉพาะเด็กที่มีความต้องการพิเศษใน โรงเรียนปกติ เด็กที่รับบริการในลักษณะนี้มักเป็นเด็กเล็กและเด็กที่มีความพิการในระดับปานกลางถึงมาก จึงไม่อาจเรียนร่วมเต็มเวลาได้ทุกวิชา ทั้งยังต้องการครูการศึกษาพิเศษที่จะช่วยทำโปรแกรมการศึกษารายบุคคลให้ บางกรณี โรงเรียนจะจัดห้องเสริมวิชาการ

3. “Inclusion” เป็นการจัดการเรียนร่วมตามความเชื่อว่าเด็กพิการต้องได้รับการศึกษาทั่วไปในชั้นเรียนตามปกติ ในชั้นเรียนที่อยู่ใกล้บ้านและในที่ชุมชนอาศัยอยู่ เคียงบ่าเคียงไหล่ไปกับเพื่อน ๆ ที่มีได้เป็นเด็กพิการ แนวคิดนี้ต่างกับแนวคิดสองแบบแรก ที่เกิดขึ้นในช่วงกลางของศตวรรษที่ 18 ตรงที่แนวคิดนี้เชื่อว่า เด็กทุกคนไม่ว่าจะพิการรุนแรงมากมาแค่ไหนก็ต้องได้รับการศึกษาทั่วไป

ขณะที่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2548, หน้า 5) ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนร่วมว่าเป็นการจัดให้เด็กและเยาวชนที่มีความบกพร่องได้รับการเตรียมความพร้อมก่อนเรียนร่วมกับนักเรียนทั่วไปในโรงเรียนปกติ และในการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมนี้ ต้องให้เด็กและเยาวชนที่มีความบกพร่องและครอบครัวได้รับการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มคือตั้งแต่แรกเกิด

พื้นที่ที่พบความบกพร่อง และ โรงเรียนต้องมีการจัดเตรียม ปรับเปลี่ยน และพัฒนาบุคลากรรวมทั้งผลิตครูการศึกษาพิเศษที่ต้องให้มีทักษะที่จะออกไปทำงานกับครูในระบบการศึกษาทั่วไป

ในปีเดียวกัน ศรียา นิยมธรรม (2548, หน้า 39) สรุปการเรียนรู้ร่วมว่าหมายถึง การนำเอาคนพิการมาสู่สังคมปกติ ไม่ว่าจะในด้านนันทนาการหรือการศึกษา ในสมัยก่อนคนพิการมักถูกแยกไว้เฉพาะกลุ่มต่างหาก แต่ในปัจจุบันจะเน้นที่การคัดแยกเพื่อช่วยเหลือคนพิการแต่เนิ่น ๆ และเพื่อให้ได้ประโยชน์สูงสุดก็ควรจัดให้มีการเรียนรู้ร่วมระหว่างเด็กปกติและเด็กพิการตั้งแต่เยาว์วัย อย่างไรก็ตาม ก็ต้องมีการวางแผนโดยคำนึงถึงเด็กทุกคนให้มีส่วนร่วม ไม่ว่าจะเป็กิจกรรมกลุ่มเล็กหรือกลุ่มใหญ่ และให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กัน

ส่วน รัชนิกร ทองสุคติ (2550, หน้า 107) กล่าวถึงความหมายของการจัดการเรียนรู้ร่วมว่าหมายถึงการจัดให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้รับบริการศึกษาในโรงเรียนปกติ แต่อาจอยู่ในชั้นปกติตามเวลา บางเวลาหรือชั้นพิเศษก็ขึ้นกับสภาพความบกพร่อง สติปัญญาของเด็กเป็นสำคัญ นอกจากนี้ยังมีข้อจำกัดในเรื่องของบุคลากรทางการศึกษาพิเศษที่นับได้ว่าเป็นสาขาขาดแคลนทำให้โรงเรียนไม่อาจบริการได้ดีเท่าที่ควร นอกจากนี้การเรียนรู้ร่วมในแนวคิดใหม่จะเน้นความร่วมมือและรับผิดชอบร่วมกัน ระหว่างครูทั่วไปและครูการศึกษาพิเศษ รวมถึงครอบครัวของเด็กพิเศษ เพื่อดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนและบริการต่าง ๆ ให้กับนักเรียนในความดูแล

จากความหมายข้างต้น สรุปได้ว่าการจัดการเรียนรู้ร่วมคือการจัดให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษหรือเด็กที่มีความบกพร่องเข้าไปเรียนในโรงเรียนปกติ ในชั้นเรียนปกติ โดยคำนึงถึงความสามารถและความต้องการของเด็กแต่ละบุคคล รวมทั้งการปรับตัวทางสังคมเพื่อส่งเสริมคุณภาพทางร่างกาย อารมณ์ สังคม จิตใจ และสติปัญญาให้เหมาะสมกับวัย และมีโอกาสร่วมกิจกรรมของโรงเรียนปกติ โดยได้รับการช่วยเหลือจากครูปกติและครูการศึกษาพิเศษในสภาพแวดล้อมที่มีข้อจำกัดน้อยที่สุดและเอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กให้มากที่สุด ตลอดจนช่วยประเมินผลพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษเหล่านั้น

ลักษณะและรูปแบบของการเรียนรู้ร่วม

ได้มีผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ร่วมได้กล่าวถึงลักษณะและรูปแบบของการจัดการเรียนรู้ร่วมไว้ดังนี้

ผดุง อารยะวิญญู (2546, หน้า 18)กล่าวถึงลักษณะของการเรียนรู้ร่วมได้ 8 ลักษณะดังนี้

1. เรียนในชั้นพิเศษและได้รับการปฏิบัติเหมือนเด็กปกติทุกประการ
2. เรียนร่วมในชั้นพิเศษแต่ได้รับการอันจำเป็นจากครูการศึกษาพิเศษ
3. เรียนร่วมในชั้นปกติในบางวิชา และเรียนในชั้นพิเศษบางวิชา

4. เรียนในชั้นปกติทุกวิชา แต่มีครูการศึกษาพิเศษให้ความช่วยเหลือแก่เด็กเป็นรายบุคคล
5. ให้เด็กปกติไปเรียนร่วมกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในชั้นพิเศษ
6. จัดเด็กปกติและเด็กที่มีความต้องการพิเศษไว้ในชั้นเดียวกัน นักเรียนทั้งชั้นเรียนร่วมกันในบางวิชา แต่ในบางวิชาแยกเด็กปกติไปเรียนกับเด็กปกติในห้องอื่น
7. เรียนในชั้นพิเศษในโรงเรียนปกติ และร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตรกับเด็กปกติ
8. เรียนในชั้นพิเศษในโรงเรียนปกติ และร่วมกิจกรรมของโรงเรียนเท่าที่จำเป็น ส่วน Dino (อ้างใน ผดุง อารยะวิญญู, หน้า 18) ได้เสนอการเรียนร่วมใน 5 ลักษณะด้วยกันคือ

1. การเรียนร่วมในชั้นปกติ โดยให้เด็กใช้เวลาส่วนใหญ่ในชั้นปกติโดยให้เด็กรับบริการพิเศษบ้างเล็กน้อย หรือไม่รับเลย เนื่องจากเด็กมีความพร้อมพอช่วยตนเองได้แล้ว
2. การเรียนร่วมในชั้นปกติและรับบริการพิเศษจากครูเดินสอน หรือครูที่ปรึกษา
3. การเรียนร่วมในชั้นปกติและรับบริการพิเศษจากห้องเสริมวิชาการ
4. การเรียนในชั้นพิเศษและส่งเด็กไปเรียนร่วมในชั้นปกติในบางชั่วโมง บางวิชา
5. การเรียนในชั้นพิเศษเต็มเวลา แต่เป็นชั้นพิเศษในโรงเรียนปกติ เด็กมีโอกาสร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตรกับเด็กปกติบ้างตามสมควรแก่โอกาส

สรุปแล้วลักษณะของการจัดการเรียนร่วมคือการจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้เรียนและทำกิจกรรมร่วมกับเด็กปกติ โดยเน้นความสามารถและความต้องการของเด็กเป็นสำคัญ โดยไม่มีการแบ่งแยกเด็กปกติกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เป็นการสอนคนให้ดำรงชีวิตร่วมกันจึงเป็นลักษณะของการศึกษาเพื่อคนทุกคน

รูปแบบของการเรียนร่วม

การเรียนร่วมระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษกับเด็กปกติ อาจทำได้หลายรูปแบบ ซึ่งบางประเทศได้นำไปปฏิบัติและประสบความสำเร็จพอสมควร ดังนี้

วาริ ธีระจิตร (2534, หน้า 11) กล่าวถึงรูปแบบการเรียนร่วมไว้ดังนี้คือ

1. การเรียนร่วมในชั้นเรียนปกติเต็มเวลา การจัดบริการสำหรับเด็กพิเศษลักษณะนี้จัดให้กับเด็กที่มีความบกพร่องไม่มากนักหลังจากเด็กได้รับการบำบัดรักษา หรือฟื้นฟูสมรรถภาพในด้านที่จำเป็น ก็สามารถเรียนร่วมกับเด็กปกติได้
2. การเรียนร่วมในชั้นปกติ โดยได้รับบริการพิเศษ การจัดบริการโดยให้เด็กพิเศษเรียนในชั้นเรียนปกติเป็นเวลา โดยได้รับการบริการต่าง ๆ เพิ่มเติมเช่น ได้รับการสอนเสริมบางวิชาจากครูการศึกษาพิเศษ

3. การเรียนในชั้นพิเศษในโรงเรียนปกติ จัดให้แก่เด็กที่มีความบกพร่องค่อนข้างมาก รวมทั้งเด็กที่มีความสามารถสูงจนไม่สามารถเรียนร่วมกับเด็กปกติได้ ควรจัดบริการพิเศษให้

4. การจัดโรงเรียนพิเศษ เด็กพิเศษที่มีความบกพร่องมาก และไม่สามารถเรียนร่วมกับเด็กปกติได้ ครูการศึกษาพิเศษที่สอนจำเป็นต้องมีความรู้พิเศษสอนประจำในโรงเรียนพิเศษ

5. การจัดการศึกษาพิเศษนอกโรงเรียน คือการจัดการศึกษาพิเศษในโรงพยาบาล สถานพักฟื้น สถานรับเลี้ยงดูเด็กและที่บ้าน เป็นต้น

นอกจากนี้ Jone and Collins (อ่างใน วารี ธีระจิตร, หน้า 13) ได้เสนอแนะรูปแบบการเรียนร่วมดังนี้คือ

1. รูปแบบชั้นพิเศษเต็มเวลา
2. รูปแบบชั้นพิเศษแบบผสม
3. รูปแบบห้องเสริมความรู้
4. รูปแบบครูเดินสอน
5. รูปแบบให้คำปรึกษาแนะนำสำหรับครู

ส่วนผดุง อารยะวิญญู (2542, หน้า 221) ได้กล่าวถึงรูปแบบการจัดการเรียนร่วมไว้ 6 รูปแบบดังนี้

1. ชั้นเรียนปกติเต็มวัน เด็กจะเรียนในชั้นเรียนเต็มวัน และอยู่ในความรับผิดชอบของครูประจำชั้น โดยไม่ได้รับบริการทางการศึกษาพิเศษ เด็กที่จะเข้าเรียนในลักษณะนี้ได้ควรเป็นเด็กที่มีความพิการน้อย มีความฉลาดและมีความพร้อมในการเรียนตลอดจนมีวุฒิภาวะทางอารมณ์และสังคม

2. ชั้นเรียนปกติเต็มวันและบริการปรึกษาหารือ เด็กจะเรียนในชั้นเรียนปกติ เต็มเวลา และอยู่ในความดูแลของครูประจำชั้น ครูประจำวิชา ซึ่งจะได้รับคำแนะนำจากครูการศึกษาพิเศษ นักจิตวิทยา เช่น แนะนำชี้แจงให้ครูที่สอนชั้นเรียนร่วมเข้าใจความต้องการ และความสามารถของเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ช่วยกำหนดวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับวิธีสอน ตลอดจนการปฏิบัติต่อเด็กบริการสื่อสิ่งอำนวยความสะดวก การจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ของเด็ก และช่วยประเมินผลพัฒนาการในการเรียนรู้ของเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ เป็นต้น

3. ชั้นเรียนปกติเต็มวันและบริการครูเดินสอนเด็กจะเรียนในชั้นเรียนปกติเต็มเวลาและอยู่ในความรับผิดชอบของครูประจำชั้น แต่จะได้รับการช่วยเหลือสนับสนุนจากครูเดินสอนตามตารางที่กำหนดหรือเมื่อมีความจำเป็น ครูเดินสอนจะเดินทางไปให้บริการตาม โรงเรียนต่าง ๆ

ทั้งในและนอกห้องเรียน รวมถึงการให้บริการช่วยเหลือแก่ครูทั้งด้านการสอน หรือการปรับพฤติกรรม

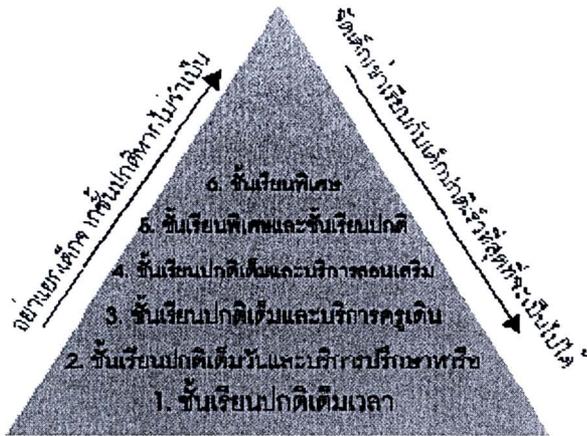
4. ชั้นเรียนปกติเต็มวันและบริการสอนเสริม เด็กจะเรียนในชั้นเรียนปกติเต็มวันและอยู่ในความรับผิดชอบของครูประจำชั้น แต่ได้รับการสอนเสริมจากครูการศึกษาพิเศษที่ประจำอยู่ห้องสอนเสริมบางเวลาหรือบางวิชา วันละ 1 - 2 ชั่วโมง หรือมากกว่านี้ขึ้นอยู่กับความต้องการพิเศษของเด็ก การสอนเด็กอาจกระทำเป็นรายบุคคลหรือสอนเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ก็ได้ และสอนในเนื้อหาที่เด็กไม่ได้รับการสอนในชั้นปกติ

5. ชั้นเรียนพิเศษและชั้นเรียนปกติ เด็กจะเรียนในชั้นเรียนพิเศษ คือ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษาฯ ภาษาต่างประเทศ และเข้าเรียนร่วมในชั้นเรียนปกติในกลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและเทคโนโลยี สุขศึกษาพลศึกษา และศิลปะ

6. ชั้นเรียนพิเศษในโรงเรียนปกติ เป็นการจัดเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษที่มีความบกพร่อง ประเภทเดียวกันไว้เป็นกลุ่มเดียวกัน และเป็นกลุ่มขนาดเล็กปกติ เด็กจะเรียนในชั้นเรียนพิเศษเต็มเวลาและเรียนกับครูประจำชั้นทุกวิชา แต่จะเข้าร่วมกิจกรรมกับเด็กทั่วไป

ขณะที่ สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ (2543, หน้า 53) ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนร่วมในลักษณะ “สหกิจ” ว่าหมายถึง การบริหารจัดการให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษประเภทใดประเภทหนึ่ง หรือไม่เกิน 2 ประเภท มีโอกาสได้รับการศึกษาในโรงเรียนใดโรงเรียนหนึ่งในลักษณะการส่งต่อในกลุ่มโรงเรียนที่จัดเรียนร่วมในพื้นที่เดียวกัน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างโรงเรียน ตำบล กลุ่ม และเป็นการเปิดโอกาสให้บุคลากรในโรงเรียน ได้ตระหนัก และเห็นความสำคัญของการจัดการเรียนร่วมอีกทั้งให้ข้อเสนอแนะผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรของรัฐหรือเอกชนที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาและช่วยเหลือเด็ก

สรุปแล้วการจัดการเรียนร่วมในรูปแบบใดนั้นขึ้นอยู่กับสภาพความบกพร่อง และความพร้อมของเด็ก เด็กที่มีความบกพร่องด้านร่างกายน้อยอาจจัดให้เรียนร่วมเต็มเวลา ส่วนเด็กที่มีความบกพร่องมากอาจจัดให้เรียนในชั้นเรียนพิเศษ ที่สำคัญการจัดการเรียนร่วมต้องทำให้เด็กที่มีความบกพร่องได้เรียนร่วมกับเด็กปกติได้อย่างมีความสุข

ที่มา : ผดุง อารยะวิญญู (2542, หน้า 14)

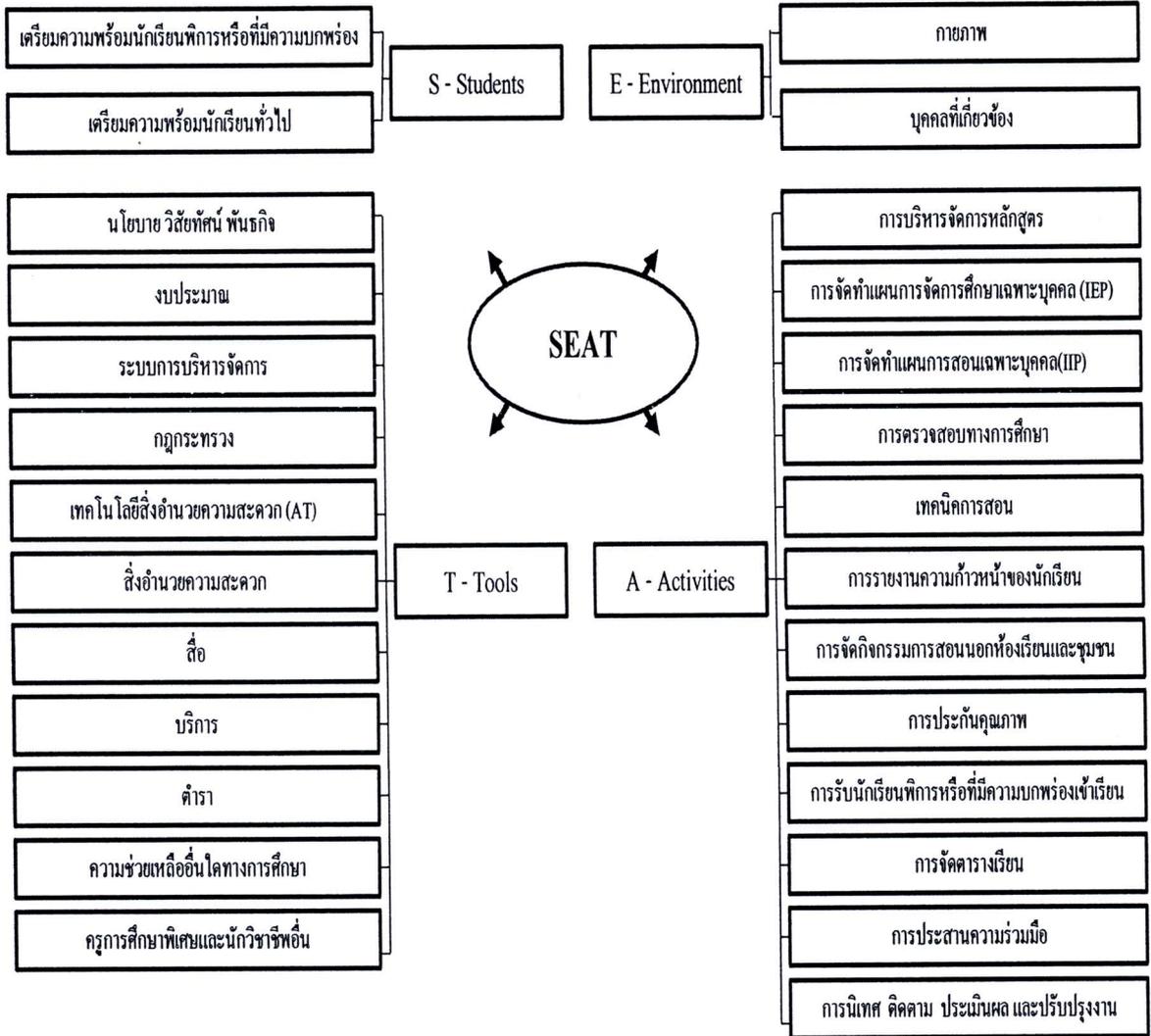
แผนภูมิ 1 สรุปรูปแบบการจัดการเรียนร่วม

การจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท

โครงสร้างซีท เกิดจากการติดตามผลการดำเนินการจัดการเรียนร่วมในโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม ของ ผศ. ดร. เบญจมา ชลธาร์นนท์ ที่ปรึกษาด้านการศึกษาพิเศษและผู้ด้อยโอกาส สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน พบว่า โรงเรียนทั่วไปยังมีปัญหาในการบริหารจัดการเรียนร่วม และเกิดจากโรงเรียนยังไม่มีความรู้และขาดทักษะในการจัดการศึกษาเรียนร่วม ดังนั้น ผศ. ดร. เบญจมา ชลธาร์นนท์ จึงได้พัฒนาระบบโครงสร้างซีท (SEAT) เพื่อศึกษาว่าอะไรคือปัจจัยสำคัญใหญ่ ๆ ที่จะช่วยให้การบริหารจัดการโรงเรียนเรียนร่วมนี้ดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้เด็กพิการสามารถเรียนร่วมได้อย่างมีความสุข และมีจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของแต่ละบุคคล และเป็นที่มาของการพัฒนาระบบโครงสร้างซีท โดยนำเอาแนวคิดการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม หรือ Inclusive Education ที่มุ่งเน้นให้โรงเรียนเป็นองค์กรที่จะต้องปรับและเตรียมการ โรงเรียนจะทำอะไรที่จะช่วยให้เด็กทุกคนที่อยู่ในโรงเรียนสามารถเรียนรวมกับคนอื่นได้ แทนที่จะเป็นการมุ่งเตรียมเด็ก (พิเศษ) ให้พร้อมและมีคุณสมบัติถึงเกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนด

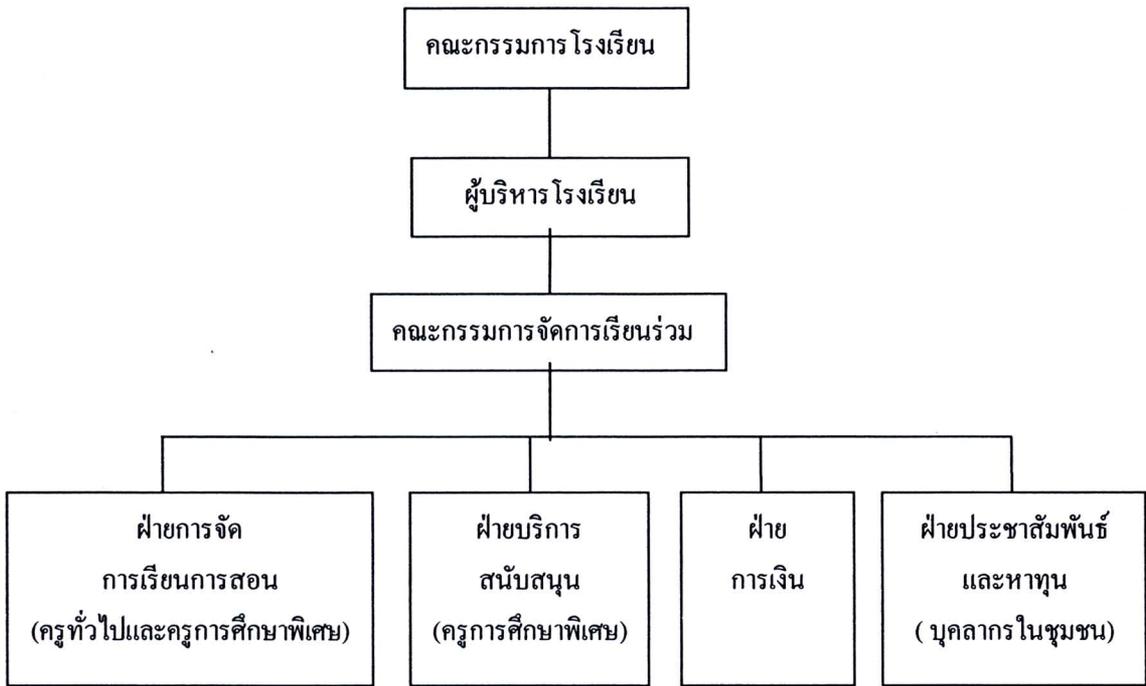

การจัดการเรียนรู้ร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท

ที่มา : เบญจา ชลธาร์นนท์ (2546, หน้า 3)

แผนภูมิ 2 การจัดการ โดยใช้โครงสร้างซีท

ที่มา : เบญจา ชลธาร์นนท์ (2546, หน้า 33)

แผนภูมิ 3 โครงสร้างระบบการจัดการเรียนร่วม

จากแผนภูมิ 2 และ 3 แสดงภาพรวมในการบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT) ซึ่งเบญจา ชลธาร์นนท์ (2546, หน้า 7) ได้อธิบายไว้ สรุปได้ดังนี้

1. นักเรียน (S - Student)

การเตรียมความพร้อมนักเรียนทั่วไป และนักเรียนที่มีความบกพร่องเพื่อเรียนร่วมนั้นต้องมีการจัดการ เช่น

1.1 จำนวนเด็กในห้องเรียน ถ้าโรงเรียนนั้นมีเด็ก 3 ห้องเรียน อาจจะกระจายเด็กที่มีความบกพร่องไปใน 3 ห้องเรียน

1.2 เรื่องของห้องเรียนที่เอื้อต่อตัวเด็ก เช่น เด็กที่มีความบกพร่องให้เรียนอยู่ชั้นล่าง เพราะฉะนั้นก่อนเปิดเทอมต้องทำการปฐมนิเทศให้แก่เด็กพิการ โดยพบครูประจำชั้น ครูการศึกษาพิเศษ กรณีเด็กตาบอดให้เด็กหัดเดินภายในห้องต้องบอกรายละเอียดแรก ๆ ครูอาจจะต้องมายืนรับพร้อมบอกรายละเอียดว่า โต๊ะ เก้าอี้ ห้องน้ำ โต๊ะครูอยู่ตรงไหนให้เด็กเกิดความคุ้นเคย ประมาณ 1 สัปดาห์

1.3 การเตรียมความพร้อมของเด็กทั่วไปให้รับรู้ถึงความบกพร่อง มีความรู้ที่ถูกต้องวิธีในการช่วยเหลือ โดยประมาณวันที่ 3 เมื่อเปิดเรียนแล้วให้ทำบทบาทสมมติ (Simulation Exercises) ให้เด็กทั่วไปสมมติตัวเองเป็นเด็กที่มีความบกพร่อง ให้เด็กปกติเกิดความรู้สึกไว้รับรู้ถึงความรู้สึกยากลำบาก และอาจให้เด็กช่วยกันคิดถึงวิธีดูแลเพื่อนที่มีความบกพร่องให้ร่วมกันแก้ปัญหาให้เพื่อน (อุปกรณ์ที่นำมาเล่นบทบาทสมมติ อาจจะขอยืมจากศูนย์การศึกษาพิเศษ เขต/จังหวัด หรือโรงพยาบาล) การสาธิต การนำทางเพื่อนที่ตาบอดหรือทำตามประเภทของเด็กพิการที่เข้าไปอยู่ในห้องนั้น ๆ เป็นต้น

1.4 การจัดตารางการช่วยเหลือดูแลเพื่อน ระบบเพื่อนช่วยเพื่อน

1.5 จัดให้มีระบบการให้รางวัลนักเรียนทั่วไป เช่น ให้วุฒิบัตร แนะนำให้เด็กทำการดี ขอขอบคุณในโอกาสต่าง ๆ

2. สภาพแวดล้อม (E - Environment)

แบ่งเป็น 2 ประเภท

2.1 สภาพแวดล้อมทางกายภาพ ควรจัดให้นักเรียนที่มีความบกพร่องเรียนในสภาพแวดล้อมที่มีขีดจำกัดน้อยที่สุด (Least Restrictive Environment : LRE)

2.1.1 การจัดสภาพแวดล้อมภายนอกอาคาร ได้แก่ บริเวณภายนอก ชนิดของตัวอาคารทางเชื่อมอาคาร ทางเข้า ทางเดิน ทางข้าม ลานจอดรถ เกาะกลางถนน ต้นไม้ ร่องน้ำ

2.1.2 การจัดสภาพแวดล้อมภายในอาคาร ได้แก่ ประตู สวิตซ์ไฟและปุ่มต่าง ๆ ทางลาดระบบเตือนภัย บันได ลิฟต์ ทางเดินสาธารณภายในตัวอาคาร พื้น แสงสว่าง ห้องน้ำ โทรศัพท์ ทั้งการจัดสภาพแวดล้อมภายนอกและภายในอาคารควรจัดให้ได้ตามเกณฑ์มาตรฐาน โดยคำนึงถึงความสะดวกและปลอดภัยเป็นสำคัญ

2.2. บุคคลสำคัญในชีวิตเด็ก ได้แก่ พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู และบุคลากรอื่นในโรงเรียน โดยผู้บริหารโรงเรียนที่จัดการเรียนร่วมจะเป็นผู้นำ ดังนี้

2.2.1 จัดประชุมทุกคนในโรงเรียนเพื่อบอกว่าโรงเรียนมีโครงการเรียนร่วม และจะต้องมีการดำเนินงานอย่างไรบ้าง

2.2.2 สร้างบรรยากาศของการยอมรับนักเรียนที่มีความบกพร่องเรียนในโรงเรียน ให้ครูทุกคน แม่ค้า ภารโรง ยาม ฯลฯ รับรู้และร่วมมือกันดูแลช่วยเหลืออย่างถูกต้องวิธี

2.2.3 จัดให้มีคณะกรรมการจัดการเรียนร่วมประจำโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วยผู้บริหาร ผู้เชี่ยวชาญ ครู พ่อแม่ ผู้ปกครอง และบุคลากรภายนอกร่วมกันกำหนดนโยบาย แนวทางดำเนินงานจัดสรรงบประมาณ บทบาทและหน้าที่ของบุคลากรทุกคนในโรงเรียน

2.2.4 มีการประชาสัมพันธ์โครงการให้บุคลากรทุกคน และผู้เกี่ยวข้องรับทราบ เพื่อเกิดความร่วมมือกันในการทำงานกันเป็นทีม

3. กิจกรรมการเรียนการสอน (A - Activities)

3.1 หลักสูตรเฉพาะสำหรับเด็กบกพร่องมาก

3.2 หลักสูตรทั่วไปแต่ปรับบางวิชา

3.3 หลักสูตรเพิ่มเติม เช่น เด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็นจัดให้มีการเรียนรู้ในเรื่องความคุ้นเคยในสภาพแวดล้อมและการเคลื่อนไหว (O & M) เรียนรู้อักษรเบรลล์ ส่วนเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินให้เรียนภาษามือ เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาให้เรียนรู้หลักสูตรการช่วยเหลือตนเอง การดูแลสุขภาพลักษณะของตนเอง เช่น การสระผม ฯลฯ สำหรับเด็กออทิสติกให้พิจารณาว่าจะนำหลักสูตรอะไรให้เรียน ซึ่งอาจจะมี 3-4 เรื่อง คือ หลักสูตรเฉพาะสำหรับเด็กรุนแรง หลักสูตรที่เด็กเรียนได้ปานกลางไม่เน้นวิชาการ เช่น ดนตรี ศิลปะ ละครศึกษา ซึ่งถือว่าไม่ใช่วิชาการหรืออาจไม่อยู่ในชั้นเรียนร่วมได้บางเวลา เด็กที่เรียนได้ปานกลางทำเป็นคู่ขนานได้ เด็กเรียนร่วมได้ให้ใช้ หลักสูตรทั่วไปแต่ต้องปรับบางช่วงวิชาเช่น เด็กที่มีความบกพร่องด้านการมองเห็นไม่ต้องคัดไทย เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินไม่ต้องเรียนดนตรี เป็นต้น โดยอาจจัดทำในลักษณะของการบูรณาการใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ หรือในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนว่าควรมีเรื่องอะไรบ้าง ซึ่งต้องกำหนดไว้ใน IEP และ ต้องเขียนบอกว่า ใครให้บริการอะไรบ้าง โดยดำเนินการให้ครอบคลุมในหัวข้อต่อไปนี้ คือ

3.3.1 การทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล : IEP และแผนการสอน

เฉพาะบุคคล : IIP

3.3.2 การจัดการเรียนการสอน โดยนำเทคนิคการสอนต่าง ๆ เช่น

การวิเคราะห์งาน (Task Analysis)

3.3.3 การให้เด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ การเรียนแบบร่วมมือกัน

(Cooperative)

3.3.4 การสอนเสริม การจัดการพฤติกรรมในชั้นเรียน

3.3.5 การรายงานความก้าวหน้าของผู้เรียน

4. เครื่องมือ (T - Tools)

สิ่งที่นำมาเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการเรียนร่วม ช่วยให้นักเรียนที่มีความบกพร่องเกิดการเรียนรู้ และดำรงชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งได้แก่

4.1 ด้านงบประมาณ จัดสรรงบประมาณ

4.2 ด้านวิสัยทัศน์/พันธกิจ/ยุทธศาสตร์/แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ควรกำหนดให้สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการและรัฐบาล

4.3 การจัดหาบริการ เช่น การใช้บริการผ่านคู่มือ โดยประสานกับศูนย์การศึกษาพิเศษให้บริการคู่มือ บริการสอน เช่น เด็กตาบอดต้องให้บริการในเรื่องสื่อ อุปกรณ์ที่จำเป็น และควรจัดครูการศึกษาพิเศษมาสอนทักษะเสริมที่จำเป็น เช่น ทักษะการอ่านและเขียนอักษรเบรลล์ ทักษะการเคลื่อนไหว

4.4 ระบบการบริหารจัดการ ผู้บริหารโรงเรียนต้องนำเสนอเรื่องการจัดการเรียนร่วม จัดตั้งคณะกรรมการวางแผน โดยนำเสนอให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดการเรียนร่วมประจำโรงเรียนโดยให้มีอำนาจหน้าที่กำหนดนโยบายในการจัดการเรียนร่วม กำหนดแนวทางการดำเนินงาน จัดสรรงบประมาณ กำหนดบทบาทและหน้าที่ของบุคลากรทุกคนในโรงเรียนกำหนดรูปแบบในการจัดการเรียนร่วม และร่วมมือกับหน่วยงานและบุคลากรภายนอกที่เกี่ยวข้อง ส่วน พัทณี สืบประสงค์ (2546) กล่าวว่า ในการดำเนินงานจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้าง SEAT มีขั้นตอนที่สำคัญ ดังนี้

1. ประชุมบุคลากรทั้งหมดของโรงเรียน เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ เจตคติ และความสามารถ ในการปฏิบัติงาน โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน

1.1 ตั้งคณะกรรมการโครงการเรียนร่วมมีองค์ประกอบ 8-10 คน ได้แก่

- 1) ผู้บริหาร/หรือผู้ช่วยที่ได้รับมอบหมาย
- 2) พ่อหรือแม่หรือผู้ปกครองของเด็กทั่วไป
- 3) พ่อหรือแม่หรือผู้ปกครองของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
- 4) ตัวแทนครูที่อยู่ในโรงเรียน
- 5) ตัวแทนศูนย์การศึกษาหรือจังหวัด
- 6) ตัวแทนเขตพื้นที่
- 7) ตัวแทนชุมชนที่อยู่ในคณะกรรมการสถานศึกษา

2. ประชุมคณะกรรมการโรงเรียนจัดทำวิสัยทัศน์ กำหนดกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการของโรงเรียน

3. พัฒนาบุคลากรตามความต้องการจำเป็นของบุคลากรในแต่ละสถานศึกษาโดยอาจทำร่วมกับศูนย์การศึกษาพิเศษ เขต/จังหวัด หรือหน่วยงานอื่นจัด

4. ประสานบุคลากรและประสานเขตพื้นที่ ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขต/จังหวัด ในเรื่องการรับเด็กทั้งเด็กที่มีอยู่ในโรงเรียนและเด็กที่เข้าใหม่

5. โรงเรียนจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP)

6. การดำเนินงานตามโครงสร้างซีท

สรุปขั้นตอนการจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีทในการจัดการเรียนร่วมทำให้โรงเรียนได้พิจารณาองค์ประกอบทุกด้าน เพื่อตอบสนองความต้องการจำเป็นพิเศษของนักเรียนที่มีความบกพร่องทั้ง พ่อแม่ ผู้ปกครอง และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วม และมีความเข้าใจในการจัดการแบบเรียนร่วม

การศึกษาที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาค้นคว้าผลงานการศึกษาที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับเรื่องการจัดการ โรงเรียน แขนงนำเรียนร่วมและงานการศึกษาที่ใกล้เคียง ได้มีผู้ศึกษาไว้หลายเรื่องดังนี้

ผดุง อารยะวิญญู (2541) ได้ศึกษาประเด็นการศึกษาพิเศษ ประกอบการร่าง พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พบว่า กระบวนการรับเด็กเข้าเรียนดำเนินไปในลักษณะที่ใกล้เคียงกับเด็กปกติ โดยโรงเรียนสำรวจเด็กก่อนว่ามีเด็กคนใดจะต้องเข้าโรงเรียนบ้างในปี การศึกษาหน้า สำหรับหลักสูตรและการเรียนการสอน ครูจัดหลักสูตรสอดคล้องกับหลักวิชาการ เด็กที่มีความบกพร่องน้อยสามารถเรียนหลักสูตรเดียวกับเด็กปกติได้ หากมีความบกพร่องมาก จะมีการปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการและความสามารถของเด็กและโรงเรียน จัดบริการเสริมในด้านที่เด็กจำเป็นต้องได้รับบริการ ส่วนเด็กที่มีความบกพร่องในระดับรุนแรง ครูกำหนดหลักสูตรเฉพาะให้เหมาะสมกับเด็กแต่ละคน ในด้านบุคลากร ครูที่ไม่จบการศึกษาพิเศษ ได้เข้ารับการอบรมเพื่อให้สามารถจัดการเรียนการสอนให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษ ส่วนด้าน อุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน มีอุปกรณ์และเครื่องมือที่จำเป็นไม่เพียงพอ และในด้านงบประมาณ การส่งเด็กที่มีความบกพร่องเข้าเรียนร่วมกับเด็กปกติ รัฐเสียค่าใช้จ่ายต่อหัวน้อยที่สุด

ขณะที่ พวงทอง ศรีวิสัย (2544) ได้ศึกษาความพร้อมของการจัดการเรียนร่วมระหว่าง เด็กที่มีความต้องการพิเศษกับเด็กปกติ ใน โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การจัดการเรียนร่วมควรจัดในระดับก่อนประถมศึกษา ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการเรียนร่วม ให้เพิ่มขึ้น เพื่อให้เด็กที่บกพร่องสามารถเรียนรู้ การปรับตัว การอยู่ร่วมกันกับคนปกติทั่วไป ในสังคมได้อย่างเป็นสุข และสามารถช่วยเหลือพึ่งตนเองได้ ตั้งกรรมการเพื่อแก้ไขหลักสูตร เฉพาะที่ใช้สอนเด็กที่บกพร่อง เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนมีความเหมาะสมกับความบกพร่อง ความสามารถและความต้องการของคนพิการแต่ละประเภท รัฐควรสนับสนุนงบประมาณให้กับ โรงเรียนปกติ ที่รับเด็กที่มีความบกพร่องเข้าเรียนร่วมให้มากขึ้น เพื่อสามารถนำไปใช้และพัฒนา โรงเรียนให้สามารถรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษให้มากขึ้น

ส่วน กรองจิตร์ เตชะวงศ์ (2544) ได้ศึกษาการจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การจัดการเรียนร่วมในด้านการปรับสภาพอาคารและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนได้เตรียมความพร้อมมากที่สุด รองลงมาได้ปรับสภาพห้องน้ำให้เหมาะสม และมีห้องเสริมวิชาการเพียงพอกับความต้องการของผู้เรียน ในด้านบุคลากรส่วนใหญ่ครูได้เข้าอบรมเกี่ยวกับการศึกษาพิเศษ และได้ไปศึกษาดูงานในโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม ส่วนด้านเครื่องมือและอุปกรณ์ พบว่ามีการปรับเครื่องมือและอุปกรณ์ที่มีอยู่แล้วให้สามารถใช้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษได้ แต่ยังมีปัญหาคือขาดสิ่งอำนวยความสะดวกทุกประเภท ด้านการจัดการเรียนการสอน พบว่า ครูใช้สื่อเหมาะสมกับสภาพของเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วม และปรับเวลาเรียนให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษ รวมถึงครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามลำดับขั้นพัฒนาการเรียนรู้โดยคำนึงถึงเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วม

ในปีต่อมา สมสกุล ศรีสวัสดิ์ (2545) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนในการจัดการเรียนร่วมเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองลำพูน พบว่า ผู้บริหารเปิดโอกาสให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้ร่วมกิจกรรมร่วมกับนักเรียนทั่วไป สนับสนุนให้ครูได้พัฒนาด้วยการอบรม สัมมนา ศึกษาดูงาน นิเทศการจัดการเรียนร่วมอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง รวมทั้งสนับสนุนให้ผู้ปกครองและบุคลากรที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือหรือบำบัดแก้ไขข้อบกพร่อง ผู้บริหารใช้งบประมาณด้านการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษตรงตามวัตถุประสงค์ ได้วางแผนการจัดการเรียนร่วมในโรงเรียนและได้นำผลการประเมินผลมาใช้ในการปรับปรุงการจัดการเรียนร่วมในโรงเรียน

สำหรับ จิตการ หนูจันทร์ (2546) ได้ศึกษาการดำเนินงาน โครงการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติในโรงเรียนคอนก้อ โนนสวรรค์ จังหวัดหนองคาย พบว่า มีการจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้อย่างเหมาะสมและมีคุณภาพ โดยโรงเรียนมีการจัดอบรมให้ความรู้แก่ครูผู้สอนเพื่อเป็นการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาพิเศษ ให้มีความรู้ความเข้าใจและมีเจตคติที่ดีต่อการจัดการศึกษาพิเศษในโรงเรียน และครูการศึกษาพิเศษสามารถคัดแยก วินิจฉัยและให้ความช่วยเหลือเด็กในเบื้องต้นได้เป็นอย่างดี ผู้บริหารและครูมีความรู้ เข้าใจในธรรมชาติของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ จัดกิจกรรมที่มีปฏิสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้บริหาร ครูและผู้ปกครองในการช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติในโรงเรียน ให้เจริญเติบโตและพัฒนาตนเองให้มากที่สุด

ขณะเดียวกัน สุกัญญา รัตนสังข์ (2546) ได้ศึกษาการจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนโครงการการศึกษาพิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรดิตถ์ เขต 1 และ เขต 2 พบว่า การดำเนินงานด้านนโยบายและการจัดการของโรงเรียนพบว่า ครูส่วนใหญ่มีภาระงานสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษมาก รองลงมาคือมีการจัดหาครูและบุคลากรที่มีความรู้และเหมาะสมกับการจัดการเรียนร่วม ส่วนการดำเนินงานด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนพบว่าส่วนใหญ่ครูมีทักษะการสอนและการช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ในส่วนที่ได้ดำเนินการน้อยที่สุดคือการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ส่วนการดำเนินงานด้านปัจจัยสนับสนุนและปัจจัยอื่น ๆ ที่พบว่ามีการดำเนินงานมากคือนักเรียนปกติเข้าใจและยอมรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ รองลงมาคือการจัดหาวิทยากรและแหล่งความรู้ทางวิชาการเกี่ยวกับเด็กพิเศษให้ครูผู้สอนและผู้ปกครองได้ศึกษาค้นคว้า

ต่อมา นงลักษณ์ มีศิลป์ (2547) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาพิเศษ โรงเรียนเรียนร่วมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 พบว่า สภาพการดำเนินงานด้านกระบวนการเรียนการสอน ในภาพรวมส่วนใหญ่เห็นว่า ได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการเรียนร่วม และได้วางแผนพัฒนานักเรียนเป็นรายบุคคล โดยจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล ส่วนที่ดำเนินงานน้อยที่สุดคือ การจัดบรรยากาศส่งเสริมการเรียนร่วม สำหรับสภาพการดำเนินงานด้านการบริหารในภาพรวมส่วนใหญ่ ผู้บริหารส่งเสริมและสร้างขวัญกำลังใจแก่บุคลากรด้านการศึกษาพิเศษ จัดกิจกรรมสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในการเรียนร่วมและสนับสนุนให้ครูการศึกษาพิเศษใช้กระบวนการวิจัยในการพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน สำหรับปัญหาที่พบคือ ครูมีภาระงานที่มาก จำนวนครูและการพัฒนาครูการศึกษาพิเศษไม่ทันกับจำนวนนักเรียนที่เพิ่มขึ้น ความแตกต่างของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในแต่ละประเภท ปัญหาการขาดแคลนงบประมาณ สื่อ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ที่จำเป็นสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาในการวางแผน พัฒนา ปรับปรุงและแก้ไขปัญหา รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ครอบคร้วและชุมชนที่ต้องให้การสนับสนุน ส่งเสริมให้การจัดการเรียนร่วมให้ดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ ชวนชม บุญศิริ (2549) ได้ศึกษากระบวนการบริหาร โรงเรียนที่จัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วม โดยใช้โครงสร้างซีท ในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ด้านนักเรียน โรงเรียนจัดกิจกรรมที่สร้างเจตคติที่ดีให้แก่เด็กปกติให้ยอมรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วม นักเรียนปกติได้ช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เตรียมนักเรียนปกติและนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษทั้งทางด้านอารมณ์ สังคมและการช่วยเหลือตนเองเพื่อให้เรียนร่วมกัน อยู่ร่วมกัน ด้านสิ่งแวดล้อม จัดห้องเรียนให้เหมาะสมกับสภาพของนักเรียน ด้านกิจกรรม

การเรียนการสอน ครูจัดสอนเสริมให้แก่นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ปรับเวลาเรียน และจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความสามารถเฉพาะทางของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ด้านสื่อสิ่งอำนวยความสะดวก จัดงบประมาณการผลิตสื่อ สนับสนุนให้ปรับประยุกต์สื่อที่มีอยู่แล้ว ประสานขอความร่วมมือจากนักวิชาชีพเฉพาะทาง ส่วนปัญหาพบว่า เด็กที่มีความต้องการพิเศษมีความสามารถทางการเรียนรู้ที่จำกัด เป็นอุปสรรคในด้านวิชาการ ด้านสิ่งแวดล้อม โรงเรียนขาดสถานที่ที่จะอำนวยความสะดวกให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ด้านสื่อสิ่งอำนวยความสะดวกพบปัญหาคือเด็กที่มีความต้องการพิเศษมีความลำบากในการเดินทางไปรับบริการตามความต้องการ และ ความจำเป็น ทั้งระยะทางห่างไกลและไม่มีค่าใช้จ่ายในการเดินทาง

ปีเดียวกัน วรณเพ็ญ วงศ์สุคนธ์ (2549) ได้ศึกษาผลการนิเทศ ติดตาม การบริหารจัดการ โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา พบว่า มีความพร้อม ในการด้านการจัดการเรียนการสอนและด้านสิ่งแวดล้อม ด้านเครื่องมือ และอุปกรณ์ ส่วนด้านนักเรียนปกติ ครูควร ให้ข้อมูลแก่นักเรียนทั่วไปให้เข้าใจ ยอมรับและช่วยเหลือเพื่อนที่มีความบกพร่อง ในด้านครูควรมีการจัดอบรมให้ครูรู้เทคนิคการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้และจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

ขณะที่ สมยศ สุขพัฒน์ธี (2550) ได้ศึกษาการบริหารจัดการ โรงเรียนเรียนร่วม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก พบว่า ด้านการจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศผู้บริหาร โรงเรียนเรียนร่วมให้ความสำคัญกับการจัดการ โรงเรียนเรียนร่วม โดยมุ่งเน้นการพัฒนาและส่งเสริมศักยภาพครูผู้สอนให้มีความสามารถในการจัดระบบข้อมูลสารสนเทศมาวางแผนในการจัดชั้นเรียนและได้มีการสำรวจข้อมูลนักเรียนที่มีความบกพร่อง ด้านการคัดแยก ส่งต่อ มีการจัดหาเครื่องมือในการคัดแยก ส่งต่ออย่างเป็นระบบ ด้านการพัฒนาบุคลากร ผู้บริหาร โรงเรียนส่งเสริมให้ครูผู้สอนเข้ารับการอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้โดยรวมและรายด้าน ด้านงบประมาณผู้บริหาร โรงเรียนจัดทำแผนการบริหารงบประมาณและแผนการใช้งบประมาณสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ทั้งงบของราชการและเงินนอกงบประมาณ ด้านสื่อ และอุปกรณ์ การจัดหาสื่อและอุปกรณ์ที่มีความจำเป็นสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ถ้าซ้ำไม่เป็นปัจจุบัน ด้านการบริการที่จำเป็น โรงเรียนควรจัดให้มีห้องเสริมวิชาการ ให้มีเครื่องมือ อุปกรณ์ เอกสารและหนังสือที่จำเป็นต้องใช้ในการสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก มีการปรับปรุงสภาพแวดล้อม โดยคำนึงถึงความปลอดภัยของเด็กเป็นหลัก จัดบรรยากาศในห้องเรียน เด็กมีความพึงพอใจ และมีความสุข

ในปีเดียวกัน วิวัฒน์ไชย ศรีวิวัฒน์ (2550) ได้ศึกษาสภาพการบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมภายใต้โครงสร้างซีท ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี พบว่า สภาพการบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม ภายใต้โครงสร้างซีท ด้านนักเรียนโรงเรียนมีระบบการให้รางวัลนักเรียนทั่วไปที่ช่วยเหลือเพื่อนที่มีความบกพร่อง รองลงมาคือเชิญผู้ทำงานเกี่ยวข้องกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษมาบรรยายให้นักเรียนทั่วไป ด้านสภาพแวดล้อมโดยรวม พบว่าจัดสภาพแวดล้อมภายนอกและภายในอาคารให้เอื้อต่อนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน โรงเรียนจัดทำแผนการรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเข้าเรียน และกำหนดระบบประกันคุณภาพการจัดการเรียนร่วม ส่วนด้านเครื่องมือพบว่าโรงเรียนจัดให้ความช่วยเหลือด้านอื่น ๆ ทางการศึกษา ผู้บริหารจัดหาครูการศึกษาพิเศษทั้งที่จบโดยตรงและส่งครูทั่วไปเข้ารับการอบรมตามหลักสูตรที่กระทรวงศึกษาธิการ กำหนดไว้

ทางด้าน ณรงค์ อัมพรภาค (2550) ได้ศึกษาคุณภาพการดำเนินการจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายุทธย เขต 1 และ เขต 2 พบว่า การดำเนินงานจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านผู้เรียน สิ่งแวดล้อม กิจกรรมการเรียนการสอน และเครื่องมือมีคุณภาพ ผู้บริหารโรงเรียนครูการศึกษาพิเศษและครูผู้สอนเด็กเรียนร่วม ผู้ปกครองเด็กที่มีความบกพร่องและเด็กปกติ มีทัศนคติที่ดีต่อการจัดการเรียนร่วม ให้ความร่วมมือและมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนร่วม

สำหรับ วิสัน สุคะมะโน (2550) ได้ศึกษาการดำเนินงานของโรงเรียนที่จัดการเรียนร่วมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี พบว่ามีการดำเนินการตามโครงสร้างซีท โดยด้านผู้เรียนและด้านสภาพกิจกรรมการเรียนการสอนมีความพร้อม ส่วนในด้านของเครื่องมือและ ด้านสิ่งแวดล้อมไม่มีความพร้อมเนื่องจากงบประมาณมีน้อยและล่าช้า

ส่วนวิระพจน์ ดันติปัญญาพร (2550) ได้ศึกษา สภาพและปัญหาการบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมในจังหวัดชัยภูมิ พบว่าสภาพและปัญหาการบริหารงานการจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมในจังหวัดชัยภูมิ ด้านนักเรียน มีความพร้อมมาก ได้จัดกิจกรรมการเรียนที่ช่วยให้เด็กทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อให้เกิดการเรียนรู้และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เติริมความพร้อมเด็กที่มีความต้องการพิเศษ และจัดกิจกรรมอื่นที่ช่วยให้นักเรียนทั่วไปเข้าใจและยอมรับเพื่อนที่มีความบกพร่อง ส่วนด้านสภาพแวดล้อม ส่วนใหญ่เห็นว่าได้จัดบริเวณและสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้พร้อมก่อนการจัดการเรียนการสอนและจัดห้องเรียนพิเศษอื่นเพิ่มจากห้องเรียนในโรงเรียน ในด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ครูจัดทำแผนการสอนเฉพาะบุคคลสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ สำหรับด้านเครื่องมือ โรงเรียนมีระบบการบริการที่ชัดเจนตามนโยบาย

วิสัยทัศน์และพันธกิจ บุคลากรในโรงเรียนมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเพียงพอและมีคุณภาพ

ขณะเดียวกัน สมชาย ชนนชนะ (2550) ได้ศึกษาการบริหารจัดการโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม ในจังหวัดลำพูน พบว่า การจัดการ โรงเรียนในด้านนักเรียน มีความพร้อมมาก เนื่องจากโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม ในจังหวัดลำพูน ได้เตรียมความพร้อมด้านนักเรียน ทั้งนักเรียนปกติ และนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษทางการศึกษาในอันที่จะอยู่ร่วมกันในสังคม ได้อย่างปกติสุขตั้งแต่เยาว์วัย ทำให้การพัฒนาเด็กนักเรียนพิการใกล้เคียงกับนักเรียนปกติ การจัดการสิ่งแวดล้อมมีความพร้อมมาก เนื่องจากผู้บริหาร มีวิสัยทัศน์กว้างไกลในอันที่จะส่งเสริมสนับสนุน การจัดการเรียนการสอนนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษทางการศึกษา ด้านการบริหารกิจกรรม มีการปฏิบัติ มีการสำรวจ คัดกรองและประเมินความสามารถขั้นพื้นฐาน และจัดกิจกรรมตามแผนที่วางไว้ ส่วนด้านเครื่องมือ มีปัญหา เนื่องจากงบประมาณไม่เพียงพอทำให้นักเรียนไม่ได้รับสื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาตามความต้องการทุกคน

ทางด้าน ชิดดาว แสงวงศิริผล (2550) ได้ศึกษาความต้องการของผู้ปกครองเกี่ยวกับการจัดการศึกษาพิเศษใน โรงเรียนที่มีโครงการเรียนร่วม อำเภอเมืองเชียงใหม่ พบว่าผู้ปกครองมีความต้องการและเห็นความสำคัญต่อการจัดการศึกษาพิเศษเพราะมีส่วนช่วยให้เด็กพิเศษเกิดพัฒนาการทางการเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่ ตลอดจนมีศักยภาพที่จะใช้ชีวิตอยู่ในสังคมร่วมกับคนปกติได้อย่างราบรื่น

สำหรับ นันทิ ปราโมช (2550) ได้ศึกษาการพัฒนาการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ใน โรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 พบว่าด้านนโยบาย โรงเรียนแกนนำเรียนร่วมได้ดำเนินการเรียนการสอน โดยให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมในชั้นเรียนปกติเต็มเวลา และให้บริการสอนเสริมนอกเวลาเรียน เพื่อพัฒนานักเรียนให้สามารถเรียนรู้ได้ตามศักยภาพของตน และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข โรงเรียนได้ดำเนินการจัดตั้งคณะกรรมการจัดการเรียนร่วมประจำโรงเรียน เพื่อทำการ คัดกรองนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษและจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล สนับสนุนให้ครู เข้ารับการอบรมพัฒนาความรู้ด้านการจัดการเรียนร่วม ให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วม กิจกรรมกับเด็กปกติทั้งในและนอกห้องเรียน ส่งเสริมนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษให้แสดงความสามารถในโอกาสต่าง ๆ ผู้ปกครองและชุมชนให้ความร่วมมือและสนับสนุนการจัดการเรียนร่วมของโรงเรียน

ต่อมา สมหมาย มังษา (2550) ได้ศึกษา สภาพการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 พบว่า สภาพการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมในโรงเรียน อำเภอฝาง ในภารกิจและขอบข่ายการบริหารโรงเรียนนักเรียนไม่เกิน 300 คน มีความพร้อมในด้านปฏิบัติงานมาก ในด้านวิชาการ มีการทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษ ด้านบุคลากร มีการประชุมชี้แจงให้ผู้ที่เกี่ยวข้องหรือผู้ปกครอง ได้รับทราบ สนับสนุนให้มีการพัฒนาบุคลากรด้วยการอบรมสัมมนา ศึกษาดูงาน ด้านบริหารทั่วไป ได้จัดทำข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษอย่างมีระบบที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการบริหารงาน เปิดโอกาสให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษ มีกิจกรรมร่วมกับนักเรียนทั่วไป ด้านงบประมาณมีกรรมการกำกับดูแลเก็บรักษาเงิน และกรรมการตรวจสอบภายใน

ในปีเดียวกัน ชัยพร พันธุ์น้อย (2551) ได้ประเมิน โครงการโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 1 -3 ปีการศึกษา 2551 พบว่าปัญหา ด้านบริหาร ได้แก่ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอนบางส่วนขาดความรู้ด้านกฎหมาย ผู้ปกครองบางคน ไม่ยอมรับความบกพร่องของนักเรียน ด้านปัจจัยเบื้องต้นได้แก่ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน มีเจตคติที่ไม่ดีต่อการจัดการเรียนร่วมขาดความต่อเนื่องเพราะมีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารบ่อย ขาดงบประมาณสนับสนุน โครงการ นักเรียนในชั้นมีจำนวนมาก สภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวย ด้านกระบวนการ ได้แก่ ขาดการส่งเสริมงานวิจัยในชั้นเรียน จัดกิจกรรมการเรียนการสอนรูปแบบเดิม ครูขาดประสบการณ์ การจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) และแผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP) และด้านผลผลิตได้แก่นักเรียนบางคนยังไม่สามารถพัฒนาได้เท่าที่ควร และไม่สามารถนำนักเรียนส่งต่อไปยังหน่วยงานเฉพาะทาง

ขณะที่ ดนัย อันฤดี (2551) ได้ศึกษาการจัดการเรียนร่วมในโรงเรียนเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต1 และเขต 2 ตามโครงสร้างซีท (SEAT Framework) พบว่าด้านนักเรียน ครูเตรียมความพร้อมให้กับนักเรียนทั่วไปให้ยอมรับและช่วยเหลือเพื่อนพิการ หรือมีความบกพร่อง และนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษได้รับการเตรียมความพร้อมทางวิชาการ อารมณ์ สังคม และการช่วยเหลือตนเอง อีกทั้งมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ส่วนด้านสภาพแวดล้อม ผู้บริหาร ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องมีเจตคติที่ดีต่อการจัดการเรียนร่วม ผู้บริหาร มีนโยบาย แผนงานที่ชัดเจนในการพัฒนานักเรียนกลุ่มเป้าหมายโดยแต่งตั้งคณะกรรมการจัดการเรียนร่วม ประจำโรงเรียน นอกจากนี้บุคลากรมีการแลกเปลี่ยนความรู้ มีการสื่อสารอย่างทั่วถึงและทันต่อเหตุการณ์ ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้บริหารและครูปรับหลักสูตรทั่วไป จัดทำหลักสูตรเฉพาะ และทำหลักสูตรเพิ่มเติมสอนทักษะที่จำเป็นให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ครูจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) และแผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP) ครูมีเทคนิคการสอน

และปรับเปลี่ยนการสอนที่เหมาะสม ครูวัดผล ประเมินผลตามสภาพจริง และรายงานความก้าวหน้าของผู้เรียนเป็นรายบุคคล ด้านเครื่องมือสื่อสิ่งอำนวยความสะดวก ครูได้ดำเนินการวิจัยและพัฒนา มีสื่อ กิจกรรมหรือรูปแบบเพื่อพัฒนานักเรียน และจัดทำแฟ้มแสดงผลการพัฒนาผู้เรียน ส่วนปัญหาที่พบคือ ครูการศึกษาพิเศษ หรือนักวิชาชีพอื่น ๆ ที่อยู่ในเครือข่ายศูนย์การศึกษาพิเศษยังมีไม่เพียงพอ กับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ

นอกจากนี้ อัจฉราภรณ์ บัณฑล (2551) ได้ศึกษาสภาพการดำเนินงาน โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม จังหวัดลำพูน ตามขอบข่ายการบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท พบว่าโรงเรียนมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล ให้กับเด็กนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ส่วนด้านนักเรียนยังขาดการเตรียมความพร้อม ทั้งนี้ อาจเกิดจากสาเหตุโรงเรียนยังขาดการเตรียมพร้อมทั้งในด้านการเรียนที่มีความต้องการพิเศษ และนักเรียนทั่วไป

ปีต่อมา วิภาวี สันนิธิพานิชกุล (2552) ได้ศึกษาการบริหาร โรงเรียนแกนนำ เรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 พบว่าการบริหารจัดการเรียนร่วมควรมีรูปแบบอื่นบ้างนอกเหนือจากรูปแบบโครงสร้างซีท เพื่อให้มีการพัฒนาการเรียนร่วมในการบริหารจัดการ โดยใช้โครงสร้างซีท ด้านนักเรียนพบว่านักเรียนปกติยังไม่มีความรู้ความเข้าใจในนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเท่าที่ควร ด้านสภาพแวดล้อม โรงเรียนยังไม่มีความพร้อมด้านอาคารสถานที่ และห้องเรียน ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนครูได้จัดกิจกรรมสอนเสริมให้แก่เด็กนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษอย่างต่อเนื่อง และใช้ระบบแบบเพื่อนช่วยเพื่อนในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ แต่ครูผู้สอนยังขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล และจัดได้ไม่ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ด้านเครื่องมือทางโรงเรียนยังขาดงบประมาณในการจัดการเรียนร่วมอยู่มาก อีกทั้งจำนวนครูที่มีความรู้ความสามารถด้านนี้ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการในแต่ละโรงเรียน

อีกทั้ง สุกญา นันทะชัย (2552) ได้ศึกษาการจัดการศึกษาสู่มาตรฐานการศึกษาพิเศษของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำพูนเขต 2 พบว่าโรงเรียนดำเนินการจัดการศึกษาสู่มาตรฐาน แต่มีปัญหาในด้านกระบวนการเรียนการสอน และด้านปัจจัยด้านกระบวนการเรียนการสอนคือครูส่วนใหญ่ขาดความรู้ความเข้าใจ และไม่มีเทคนิควิธีการที่หลากหลายในการจัดการเรียนการสอนเด็กพิเศษ ในด้านการบริหารจัดการ ผู้บริหารขาดการนิเทศ อีกทั้งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานส่วนใหญ่ ยังไม่เข้าใจเรื่องการจัดการเรียนร่วม ด้านปัจจัย คือขาดครูที่มีวุฒิทางการศึกษาพิเศษ รวมถึงงบประมาณที่ได้รับไม่เพียงพอ สื่อ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกที่ได้รับมีความล่าช้า

สำหรับ วิชัย ชัยโกศลและคณะ (2552) ได้ศึกษารูปแบบของกระบวนการบริหารจัดการการศึกษาพิเศษเพื่อให้นักเรียนที่มีความบกพร่อง โรงเรียนแกนนำเรียนร่วม เขตตรวจราชการที่ 14 พบว่า ในค่านักเรียน นักเรียนที่มีความบกพร่องมีเจตคติที่ผิดไม่เห็นความสำคัญของการศึกษาไม่ให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมเท่าที่ควร ส่วนสภาพแวดล้อม ครูผู้สอนมีภาระงานที่ต้องรับผิดชอบมาก ทั้งงานประจำและงานพิเศษที่นอกเหนือจากการสอน สำหรับกิจกรรมการเรียนการสอน บุคลากรไม่มีความรู้ความเข้าใจในการวิเคราะห์หลักสูตร แผนกลยุทธ์ในการบริหารจัดการ แผนการศึกษาเฉพาะบุคคล แผนการสอนเฉพาะบุคคล ในด้านเครื่องมือ ได้รับการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนน้อยเกินไปไม่เพียงพอ

ปีต่อมา สุพัตร ถาเป็ง (2553) ได้ศึกษาการจัดการโรงเรียนเรียนร่วมให้แก่เด็กบกพร่องทางการเรียนรู้ ศูนย์บูรพาประเทืองวิทย อำเภอมะเอย จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ค่านักเรียน ผู้บริหาร และครูได้เปิดโอกาสให้นักเรียนเรียนร่วมได้ร่วมกิจกรรมกับนักเรียนปกติ สร้างความมั่นใจในตนเองให้แก่ นักเรียนเรียนร่วม หลีกเลี่ยงการเปรียบเทียบผลงานของนักเรียนเรียนร่วมกับนักเรียนปกติ ด้านสภาพแวดล้อม ส่วนใหญ่ได้จัดหาครูที่สำเร็จการศึกษาพิเศษมาจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ได้ประชุมผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการจัดการเรียนร่วม และเปิดโอกาสให้องค์กรภายนอกที่เกี่ยวข้องเข้ามาจัดการเรียนร่วม ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน พบว่าส่วนใหญ่ได้ปรับปรุงแผนการสอนรายบุคคลเพื่อพัฒนาการเรียนของนักเรียนเรียนร่วม และจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลแก่นักเรียนเรียนร่วม ด้านเครื่องมือ พบว่าส่วนใหญ่ มีโครงการเกี่ยวกับการจัดการเรียนร่วม ครูใช้สื่อประกอบการเรียนการสอนให้นักเรียนเรียนร่วม มีรูปแบบการจัดการเรียนร่วมและมีแนวทางจัดสรรงบประมาณ

นอกจากนี้ อินทรีริตา ยาวิชัย (2553) ได้ศึกษาการจัดการโรงเรียนเรียนร่วมของโรงเรียนเทศบาลวัดศรีสุพรรณ จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้โครงสร้างชี้ท พบว่าได้เปิดโอกาสให้นักเรียนที่มีความบกพร่องได้ร่วมกิจกรรมกับนักเรียนปกติ สร้างความมั่นใจในตนเองให้แก่ นักเรียนที่มีความบกพร่อง ได้วางแผนสนับสนุน การจัดการเรียนร่วมโดยผู้บริหารกับครูผู้สอน ให้คำแนะนำแก่นักเรียนที่มีความบกพร่องสามารถปรับตัวได้อย่างมีความสุข ครูในโรงเรียนมีส่วนร่วมจัดการเรียนร่วม โรงเรียนจัดประชุมชี้แจงให้ผู้ปกครองได้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการเรียนร่วม อีกทั้งครูได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และจัดกิจกรรมการเรียนรู้อะบบเพื่อนช่วยเพื่อน บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการสนับสนุนจัดการเรียนร่วม จัดอบรม สัมมนา ศึกษาดูงาน เพื่อพัฒนาครู และสนับสนุนการศึกษาต่อด้านการศึกษาพิเศษเพื่อพัฒนาครู

จากการศึกษารวบรวมเอกสาร แนวคิด และการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการ โรงเรียน
แกนนำเรียนร่วม ผลการศึกษาต่าง ๆ พบว่าการจัดการเรียนร่วมในโรงเรียนนั้นต้องมีการจัดเตรียม
ในแต่ละด้านให้มีความพร้อมรวมไปถึงขั้นตอนในการจัดการเรียนร่วม เพื่อให้การเรียนร่วมประสบ
ความสำเร็จ ทั้งนี้จะต้องมีการร่วมมือของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะผู้บริหาร โรงเรียนต้องมี
ความเต็มใจและตั้งใจ เปิดโอกาสให้โรงเรียนได้จัดการเรียนร่วม ตลอดจนปัญหาที่พบและข้อเสนอแนะ
ของการจัดการ โรงเรียนแกนนำเรียนร่วม ข้อมูลที่ได้มานี้จะเป็นประโยชน์และเป็นแนวทางในการจัด
การเรียนร่วม และแก้ไขปัญหให้กับ โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม ในอำเภอเชียงดาว จังหวัด
เชียงใหม่ ในโอกาสต่อไป